

Handhaving- en toezichtparagraaf in de beheerplannen van Natura 2000

Plan van Aanpak

Versie 1.2

Disclaimer

Dit document is een intern werkdokument van het bevoegd gezag dat verantwoordelijk is voor het opstellen van beheerplannen Natura 2000 en vergunningverlening in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Het is een levend document dat regelmatig een update zal kennen. Er kunnen geen enkele rechten aan de inhoud van dit document worden ontleend.

Regiebureau Natura 2000
P/a Anne-Marie de Wee-Barnas
Bezoekadres: Catharijnesingel 64, Utrecht
Postadres: Postbus 5045, 3502 JA Utrecht
tel. 030 - 239 8877
a.m.p.de.wee@natura2000.nl

Inhoudsopgave

<i>Inleiding</i>	3
<i>1. Organisatie en achtergrond van het proces</i>	4
1.1 Doelen.....	4
1.2 Organisatie.....	4
1.3 Programmatisch handhaven	5
1.4 Tafel van 11	6
1.5 Naleefstrategie.....	7
1.5.1 Algemene strategie.....	7
1.5.2 Toezichtstrategie	8
1.5.3 Sanctiestrategie.....	8
<i>2. Organisatie van de inhoud</i>	11
2.1 Doelgroepen analyse	11
Voorbeeld: Voordelta.....	11
2.2 Gebiedenanalyse	11
Voorbeeld Westduinpark & Wapendal:	12
2.3 Naleefstrategie.....	14
2.4 Organisatie.....	15
2.5 Maatregelen en middelen	16
2.6 Monitoring en evaluatie	17
2.7 Stappenplan	17
2.8 Tips:	18
<i>3. Bijlagen</i>	19
3.1 Voorbeeld van organisatiestructuur Voordelta (the big eight)	19
3.2 Doelgroepenanalyse uit de Voordelta.....	20
3.3 Afdwingen, naleving BoAs registratie.....	21
3.4 Overzicht relevante regelgeving	22

Inleiding

Bedoeling van dit stuk is om beheerplan opstellers een handvat te bieden bij het beschrijven van een handhavingsparagraaf in het beheerplan. Vanuit de achtergronden van het programmatisch handhaven wordt een manier geschetst om tot een handhavingsplan te komen. Deze theoretische kennis wordt vervolgens geconcretiseerd in een tweede hoofdstuk dat de aan de hand van praktische voorbeelden beschrijft hoe deze theorie praktisch uitgevoerd kan worden.

Het eindresultaat van dit plan van aanpak moet een document zijn waarin een weloverwogen interventiestrategie is opgenomen, die op een goede gestructureerde manier tot stand gekomen is en wat gedragen wordt door zowel de partijen die het moeten uitvoeren als de partijen die het moeten ondergaan; de doelgroepen.

In de hier beschreven opzet is gebruik gemaakt van een proces waarin alle betrokkenen bij het realiseren van de instandhoudingdoelen gezamenlijk werken aan het toezicht- en handhavingplan. De gezamenlijke aanpak leidt tevens tot kennisoverdracht en betrokkenheid.

Daarnaast is het van belang dat de direct belanghebbenden, denk vooral aan terreinbeheerders en toezichthouders, al in een vroeg stadium bij het toezicht- en handhavingplan worden betrokken voor draagvlak voor de latere uitvoering van de interventie maatregelen.

Uitgangspunt voor het toezicht in Natura 2000-gebieden is het 'programmatisch handhaven'. De kernwoorden hiervoor zijn doelgericht, cyclisch, transparant, integraal en informatiegestuurd. Duidelijke keuzes maken op basis van goede informatie, prioriteiten stellen en helder zijn naar de buitenwereld hoe je tot die keuzes gekomen bent. En je niet beperken tot je eigen vakgebied en taken.

Het toezicht- en handhavingplan is een ambtelijk document en wordt niet bestuurlijk vastgesteld, zoals bij het beheerplan wel het geval is. Op grond van de toezichtbevindingen moet het plan tussentijds kunnen worden bijgesteld, wat één van de kenmerken is van programmatisch handhaven. Dit maakt het mogelijk om tijdens de vaststellingsperiode van het beheerplan de handhaving aan te passen op basis van voortschrijdend inzicht.

In de werkconferentie over handhaving en toezicht die door het regiebureau op 23 juni 2010 is georganiseerd is er door handhavers en beheerplanopstellers gesproken over de handhavingsparagraaf. In deze conferentie zijn de volgende concrete aanbevelingen geformuleerd.

- De totstandkoming van het Natura 2000-beheerplan en handhavingsplan is een parallel proces, waarbij timing heel belangrijk is. Ga niet te vroeg met partijen om de tafel, maar betrek ze wel.
- Duidelijke en handhaafbare regels ontstaan door hier samen met belanghebbenden (bottom-up) over na te denken.
- Benut de zorgplicht uit de Nb-wet als breed kader om te kunnen handhaven.
- Handhaving staat onder druk, en de druk neemt toe met alle bezuinigingen die op ons afkomen en de trend naar meer centrale sturing vanuit de politiek. Het is daarom des te belangrijker dat er keuzes worden gemaakt en dat deze transparant worden vastgelegd.
- Betrek particuliere partijen die bijzondere opsporings ambtenaren (BOA's) in dienst hebben (o.a. Hengelsportfederatie) in de gebiedsprocessen. Waardeer deze vorm van zelfregulering!

1. Organisatie en achtergrond van het proces

Naast het beheerplan wordt een toezicht- en handhavingplan opgesteld. Dat hoeft niet voor alle gebieden; voor minder complexe gebieden kan worden volstaan met een 'handhavingparagraaf' in het beheerplan. Het is echter wel van belang om je van tevoren af te vragen met welke doelgroepen je te maken hebt en welke schadelijke effecten kunnen ontstaan door hun activiteiten. Het helpt om daarbij een standaardopzet te volgen. Die is opgenomen in dit plan van aanpak.

In de hier beschreven opzet is gebruik gemaakt van een proces waarin met alle betrokkenen in het handhavingstraject gezamenlijk wordt gewerkt aan handhavingplan. Voordeel van deze gezamenlijke aanpak is dat er bij andere handhavers kennis en betrokkenheid kan worden gecreëerd.

Daarnaast is het van belang dat de direct belanghebbenden, denk vooral aan terreinbeheerders en toezichthouders, al in een vroeg stadium bij het toezicht- en handhavingplan worden betrokken. Dat is van belang voor het draagvlak en voor de latere uitvoering van de interventie maatregelen.

Die interventie maatregelen omvatten overigens niet alleen toezicht en handhaving, maar ook voorlichting aan de gebruikers van het gebied, het plaatsen van informatiepanelen, het verspreiden van folders en last-but-not-least zelfregulering voor bepaalde doelgroepen.

1.1 Doelen

Uitgangspunt voor het toezicht in Natura 2000-gebieden is het 'programmatisch handhaven'. De kernwoorden hiervoor zijn doelgericht, cyclisch, transparant, integraal en informatiegestuurd. Duidelijke keuzes maken op basis van goede informatie, prioriteiten stellen en helder maken naar de buitenwereld hoe je tot die keuzes gekomen bent. Daarbij moet je je niet beperken tot je eigen vakgebied en taken.

Het toezicht- en handhavingplan is een ambtelijk document en wordt niet bestuurlijk vastgesteld, zoals bij het beheerplan wel het geval is. Op grond van de toezichtbevindingen moet het plan tussentijds kunnen worden bijgesteld, wat één van de kenmerken is van programmatisch handhaven.

1.2 Organisatie

Voor de organisatie van het proces is een aantal personen of groepen nodig die een rol kunnen spelen in de totstandkoming van een afgewogen handhavingplan.

Regisseur. Voor het opstellen van het toezicht- en handhavingplan wordt een regiegroep ingesteld. De voortouwnemer van het Natura 2000 gebied heeft als regisseur daarvan het voortouw, bereidt overleg voor en werkt het toezicht- en handhavingplan uit. De regisseur kan daarbij worden geadviseerd door het LOM (Landelijk Overleg Milieuhandhaving) met specifieke kennis van programmatisch handhaven. Het LOM faciliteert tevens de expertsessies.

Regie- of begeleidingsgroep. Samengesteld uit vertegenwoordigers van de terreinbeheerders, politie, andere toezichthouders en het bevoegde gezag. De regiegroep wordt van begin af aan betrokken bij het opstellen van het toezicht- en handhavingplan. Het wordt een gezamenlijk product. De leden van de regiegroep dragen uiteindelijk zorg voor commitment van hun management en hun bestuur. De organisaties in de regiegroep zijn per saldo verantwoordelijk voor de uitvoering van de interventie maatregelen.

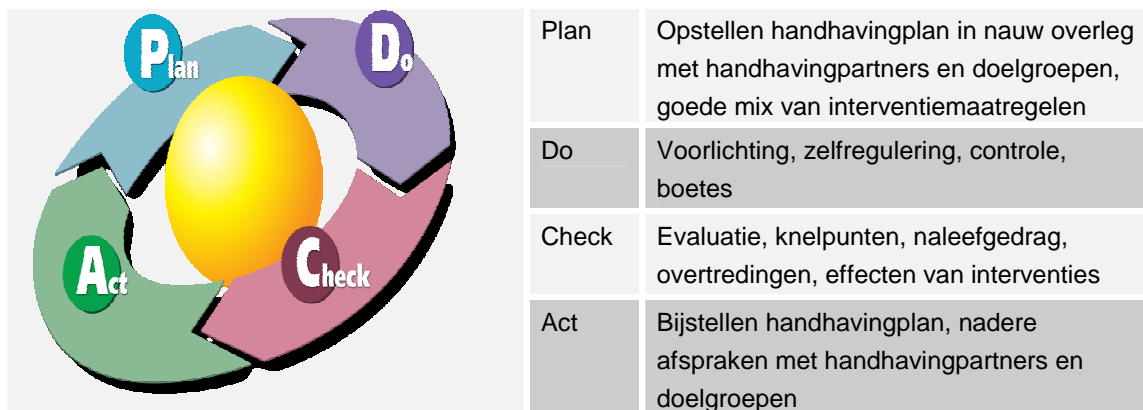
Klankbordgroep. De andere actoren, zoals bewoners en belangenorganisaties, zullen worden uitgenodigd voor een bijeenkomst waarbij de producten van de regiegroep worden voorgelegd. Daarvoor kunnen de leden van de adviesgroep voor het beheerplan benaderd worden. De klankbordgroep draagt bij aan een juiste beeldvorming over de knelpunten in het Natura 2000 gebied en adviseert over de interventiestrategie.

1.3 Programmatisch handhaven

Kenmerken van programmatisch handhaven zijn; het is cyclisch, het is integraal, het is transparant en het is informatiegestuurd;

- Cyclisch betekent dat het een leerproces is waarin wordt bijgestuurd aan de hand van de bevindingen en nieuwe inzichten; oftewel plan, do, check, act.
- Integraal duidt op het betrekken van de handhavingpartners en door het betrekken van de andere relevante wetgeving in het Natura 2000-gebied.
- Transparant is het door duidelijk te zijn over de redenen waarom voor een bepaalde aanpak gekozen wordt en tevens duidelijk te zijn over het al dan niet behalen van de gestelde doelen. De transparantie wordt onder meer bereikt door dit handhavingplan en (jaarlijkse) evaluaties.
- Informatiegestuurd zorgt voor weloverwogen keuzes en voorkomt het 'achter de feiten aanlopen'.

Handhaving als cyclisch proces schematisch weergegeven:

Van tevoren wordt bepaald wat het gewenste niveau is voor het naleefgedrag en welke inzet daarvoor nodig is. De 'klant' staat hierbij centraal. Dat zijn in eerste instantie de diverse doelgroepen, maar daarnaast ook beleidsmakers, bestuurders, belangenverenigingen, en anderen. Een goede afweging van de belangen en doelen leidt uiteindelijk tot een evenwichtige interventiestrategie.

De interventiestrategie omvat meer dan alleen toezicht en handhaving. Het handhavingplan bevat een reeks van maatregelen, waarvan handhavend optreden (bestuursrechtelijk en/of strafrechtelijk) onderdeel is. We plaatsen de handhaving in de zogenaamde naleefketen. Deze naleefketen is in onderstaande figuur weergegeven.

Nadere toelichting:

Pro-actie: De naleving is afhankelijk van de kwaliteit van de regelgeving, het beleid en de wijze waarop beleid en regelgeving tot stand zijn gekomen. Als het beheerplanproces niet zorgvuldig verloopt, zal de acceptatie minder zijn. Verder is een goede inrichting van het gebied van belang, met een duidelijke markering. Zelfregulering kan effectiever zijn dan repressief optreden.

Preventie: Het voorkomen van overtredingen door voorlichting en toezicht. Bekendheid en acceptatie van de maatregelen vergroten om tot goed naleefgedrag te komen. Inrichten van een centraal meldpunt.

Preparatie: Toezichthouders en terreinbeheerders opleiden en afdoende uitrusten voor de gevallen dat de regels toch worden overtreden. Denk verder aan het opstellen van protocollen, standaardbrieven, etc.

Repressie: Ingeval van een overtreding van de regels 'straffen' door strafrechtelijk optreden en de overtreding ongedaan laten maken door bestuursrechtelijk optreden.

Nazorg: De gevolgen van een overtreding - zo mogelijk - ongedaan (laten) maken en zorgen dat de oorspronkelijke situatie hersteld wordt. Herhaling van overtreding zien te voorkomen.

Een goed naleefgedrag kan verkregen worden door een juiste inzet van instrumenten. Zelfregulering werkt niet zonder toezicht op de gemaakte afspraken en boetes werken niet als de regels onvoldoende bekend zijn. Hoe beter de informatie over de handhavingresultaten en het naleefgedrag, hoe gericht en effectiever de mix aan instrumenten. Daarbij is een goede samenwerking tussen alle partijen in het gebied onontbeerlijk.

Het gedrag van de mensen staat centraal en daarom maak je daar zo goed mogelijk een inschatting van. Een hulpmiddel daarbij is 'de Tafel van 11'. Die beoogt de motieven bloot te leggen van de diverse doelgroepen om de regels wel of niet na te leven. Daarnaast bepaal je wat de risico's zijn van niet-naleving, dus de schadelijke effecten van bepaalde activiteiten op de kwalificerende soorten.

1.4 Tafel van 11

De Tafel van Elf is een hulpmiddel dat door verschillende organisaties wordt gebruikt om na te gaan waarom regels niet altijd worden nageleefd. Door inzicht in de achterliggende oorzaken van niet-naleven, kan men de juiste interventies inzetten. Soms blijken wetten en regels zo ingewikkeld te zijn dat niemand overzicht heeft, met als gevolg onbedoelde bureaucratie. Soms is onbekendheid met de VROM-wetgeving de oorzaak van het niet-naleven van de regels.

De Tafel van Elf is ontwikkeld door het Ministerie van Justitie, als onderdeel van het zogenoemde Programmatisch handhaven. Bij de evaluatie van handhavingsregels is het mogelijk om met behulp van de 11 dimensies uit het model te inventariseren waarom regels niet worden nageleefd.

Uitgangspunten

De basisgedachte bij de Tafel van Elf is dat regels voordat ze kunnen worden nageleefd allereerst bekend moeten zijn bij degenen van wie naleving wordt verwacht. Daarnaast is het nodig dat de doelgroep in staat is om het gewenste gedrag te vertonen en hiertoe ook de wil heeft. Allerlei barrières en mechanismen kunnen verhinderen dat regels worden nageleefd. Bijvoorbeeld als de doelgroep vindt dat de kosten niet in verhouding staan tot de baten van naleving. Hiertegenover staat dat de overheid druk kan uitoefenen in de vorm van controle en handhaving, om zo het gewenste gedrag desnoods af te dwingen.

De Tafel van Elf kent de volgende 11 dimensies:

- Niveau van kennis van de regels;
- Kosten-batenafweging;
- Mate van acceptatie van de regels (begrip);

- Normgetrouwheid van de doelgroep;
- Mate van informele controle;
- Kans op een informele melding;
- Kans op controle door de overheid;
- Kans dat de overtreding bij controle aan het licht komt;
- Selectiviteit (worden overtreders eerder gecontroleerd dan degenen die de regels wel naleven?);
- Kans op een sanctie;
- Ernst van een sanctie.

Interventies

Op basis van een analyse met behulp van de Tafel van Elf is het mogelijk 3 soorten interventies in te zetten:

Communicatief: dit soort interventies is vooral gericht op informatie geven en kennis overdragen. Daardoor is de doelgroep beter in staat zich aan de regels te houden.

Ondersteunend: dit zijn interventies die erop gericht zijn barrières weg te nemen, waardoor een deel van degenen die bewust regels overtreden gemakkelijker overgaat tot naleving van de regels.

Handhavend: deze interventies zijn gericht op degenen ondanks voldoende kennis, kunde en ondersteuning niet tot naleving zijn te brengen.

1.5 Naleefstrategie

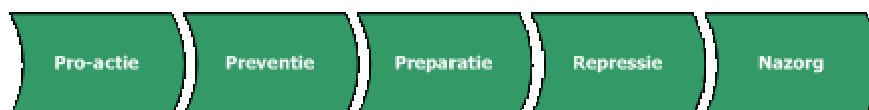
Voor *doelgericht* toezicht is het van belang een gezamenlijke naleefstrategie te hebben. Daarin is vastgelegd met welke instrumenten de naleving wordt bevorderd en welke rol handhaving daarbij heeft. De naleefstrategie bestaat uit de volgende onderdelen:

- Een *Algemene strategie*, waarin de beschikbare instrumenten om de naleving in het gebied te bevorderen zijn aangegeven en tegen elkaar zijn afgewogen, zoals vergunningverlening, handhaving en afspraken in het kader van zelfregulering;
- Een *Toezichtstrategie*, waarin is vastgelegd welke vormen van toezicht worden onderscheiden en hoe dat wordt aangepakt;
- Een *Sanctiestrategie*, waarin de basisaanpak voor het bestuursrechtelijk en strafrechtelijk optreden bij overtredingen is vastgelegd.

1.5.1 Algemene strategie

Het doel van een Toezicht- en handhavingplan is om de naleving van de regels en afspraken te bevorderen. Niet alleen door toezicht en handhaving, ook door andere instrumenten te gebruiken. Immers, repressie heeft maar beperkt effect zonder voorlichting en voorlichting werkt pas goed door ook te controleren of de gemaakte afspraken worden nagekomen.

Denk aan de naleefketen van hoofdstuk 2;

1.5.2 Toezichtstrategie

We maken onderscheid in de volgende vormen van toezicht;

1. Controle op het behalen van de instandhoudingdoelen (ook wel monitoring)
2. Controle op het uitvoeren van de beheermaatregelen zoals vastgelegd in het beheerplan.
3. Vrije-veld toezicht, vooral gericht op aflopende delicten (buiten de paden treden, loslopende honden)
4. Vergunningplichtige activiteiten. Activiteiten waarvoor wel vergunning verleend kan worden, maar niet is aangevraagd.
5. Illegale activiteiten. Activiteiten waarvoor geen vergunning verleend wordt.
6. Objectgebonden toezicht; over het algemeen geregeld via een vergunning, met de daaraan verbonden voorwaarden (kustversterking, aanleg Duindorp)

Ad 1 Controle op het behalen van de instandhoudingdoelen. Hier zit een duidelijke overlap met monitoring. Door de monitoring wordt een beeld verkregen of de instandhoudingdoelen gerealiseerd (lijken te) worden. De monitoring wordt door diverse partners in het veld gedaan, maar ook door terreinbeheerders en geregeld ook in opdracht van vergunninghouders. Het is daarom goed om over de schouders mee te kijken en - indien nodig - de verantwoordelijke terreinbeheerders aan te spreken op de resultaten.

Dreigen instandhoudingdoelen niet gerealiseerd te worden, dan zal het bevoegde gezag in overleg treden met de desbetreffende terreinbeheerder(s). In uiterste gevallen kan dit leiden tot bestuurlijke maatregelen.

Ad 2 Controle op het uitvoeren van beheermaatregelen. De maatregelen zoals genoemd in het beheerplan zijn niet 'rechtens afdwingbaar'. Daar staat tegenover dat activiteiten die niet genoemd zijn in het beheerplan, getoetst moeten worden op eventuele schadelijke effecten. Als het beheer significant afwijkt van de beheermaatregelen in het beheerplan, kan er dus wel degelijk aanleiding zijn voor handhavend optreden

Ad 3 Vrije-veld toezicht. Hierbij gaat het vaak om overtredingen door derden, gebruikers van het gebied. Recreanten, hondenbezitters.

Ad 4 Vergunningplichtige activiteiten. Denk vooral aan infrastructurele werken, bijvoorbeeld het omzetten van bos in natuur, aanleg van een pad, bouwwerken.

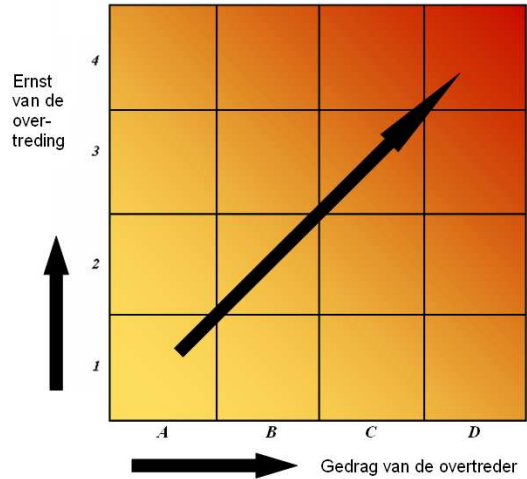
Ad 5 Illegale activiteiten. Alles wat significant schadelijk is voor de habitatsoorten en waarvoor geen vergunning zal worden (niet vergunbaar).

Ad 6 Objectgebonden toezicht. Controle op naleving van de vergunningvoorschriften of controle op naleving van de ingediende aanvraag voor een vergunning, die heeft geleid tot het oordeel dat geen vergunning noodzakelijk wordt geacht.

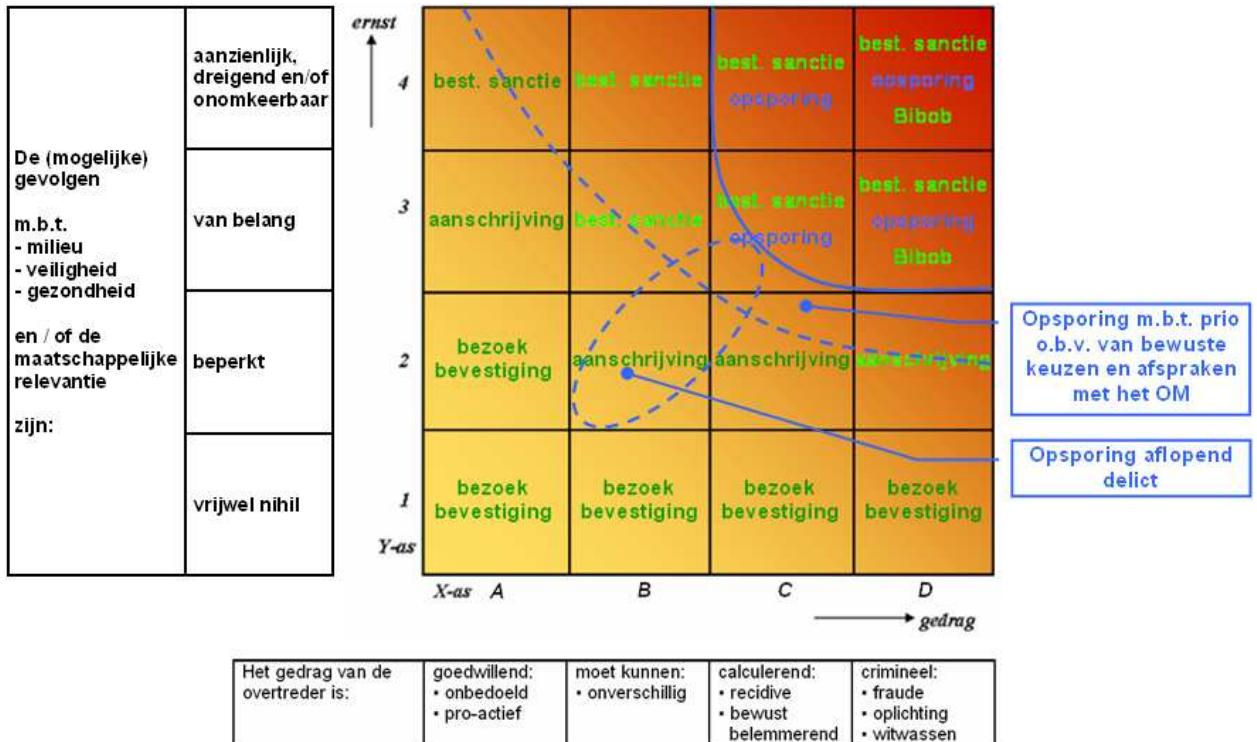
1.5.3 Sanctiestrategie

Voor elk gebied wordt uitgegaan van een eigen sanctiestrategie. In deze paragraaf is de nieuwe sanctiestrategie hanteren bij het constateren van overtredingen. Het toepassen van interventie maatregelen is afhankelijk van de ernst van de overtreding en het gedrag van de overtreder.

In de sanctiematrix hiernaast is schematisch weergegeven hoe ernst van de overtreding en gedrag van de overtreder in relatie staan tot inzet van sanctiemiddelen: van licht naar zwaar. Voor milieu, veiligheid en gezondheid moet in het geval van Westduinpark & Wapendal gelezen worden; 'de schadelijkheid voor de kwalificerende soorten. Gedrag loopt van onbedoeld/ onbewust via moet kunnen, naar calculerend en crimineel gedrag. Daarmee sluit de strategie aan bij de aanbeveling van de Commissie Mans in het rapport 'De tijd is rijp'.

Als de overtreding rechtsboven de stippellijn uitkomt, volgt een bestuurlijke sanctiemaatregel en in de ernstigste gevallen ook een proces-verbaal. Aflopende delicten (bijvoorbeeld verstoringen door recreanten) worden - over het algemeen - strafrechtelijk afgedaan; vak B2. Een nadere toelichting wordt opgenomen in het toezicht- en handhavingplan.

Daarnaast kunnen er nog verzwarende of verzachtende omstandigheden zijn; die worden bepaald met behulp van de tabel hierna.

Verzwarende en verzachtende omstandigheden

Bepaal zowel ten aanzien van gedrag als de ernst, de verzwarende of verzachtende omstandigheden. Deze omstandigheden zorgen ervoor dat de overtreding één vak naar links en/of onder wordt verschoven bij verzachtende omstandigheden en andersom bij verzwarende omstandigheden. Cumulatie van argumenten levert slechts één verschuiving horizontaal, vertikaal of diagonaal op.

Verzwarende argumenten: (Naar boven en/of rechts)

één cel naar

- Spoedeisend karakter, vanwege onomkeerbaarheid van de gevolgen.
- Directe gevolgen zijn beperkt, maar risico op erger duidelijk aanwezig, bijvoorbeeld:
Er is sprake van een aanmerkelijk risico op een zwaar ongeval, maar het heeft feitelijk niet plaatsgevonden. Dit betekent dat de overtreding wordt geclassificeerd als 3 op de Y-as. Zou het ongeval plaats hebben gevonden, dan valt de overtreding in 4.
- De overtreding is een herhaalde en/of voortdurende overtreding.
- De overtreding komt reeds op een zodanige schaal voor dat cumulatie van ongewenste effecten kan optreden,
- De gevolgen van de overtreding beperken de controle of maken dit onmogelijk.
- Naar aanleiding van een voorval vindt verontreiniging, schade of hinder plaats.
- De overtreder is moet worden gedwongen om adequate maatregelen te nemen.
- De overtreder ruimt slechts de gevolgen op, maar neemt geen maatregelen om dergelijke voorvallen in de toekomst te voorkomen. n.v.t.

Verzachtende argumenten: (Naar beneden en/of links)

één cel naar

- Naar aanleiding van een voorval vindt verontreiniging, schade of hinder plaats.
- De overtreder is niet onverschillig, berekenend of crimineel, maar neemt adequate maatregelen om dergelijke voorvallen in de toekomst te voorkomen.
- De maatregelen zijn adequaat ten einde de gevolgen te beperken en ongedaan te maken..
- Legalisering van de handeling is een redelijke mogelijkheid.

2. Organisatie van de inhoud

2.1 Doelgroepen analyse

- **Beschrijf de doelgroepen** wie is waar actief in welke periode van het jaar.
- **Beschrijf de effecten** wat zijn de mogelijk schadelijke effecten van die activiteiten op de kwalificerende soorten
- **Bepaal het naleefgedrag** welke factoren zijn wezenlijk van invloed op het naleefgedrag van de doelgroep? Tafel van 11, expert judgement, bepaal interventiemogelijkheden.
- **Beheermaatregelen** welke specifieke maatregelen kun je treffen om de schadelijke effecten zoveel mogelijk te beperken
- **Overige regels** indien mogelijk via zelfregulering, vastleggen in convenanten, gedragscodes

Voorbeeld: Voordelta

Doelgroepen	Visserij	Recreatie	Overig
Activiteiten	Bodemberoerende visserij, vaste vistuigen, kleinschalige sleepnetvisserij, schelpdiervisserij	Kitesurfen, recreatievaart, wandelaars, evenementen	Inspectievaart, KNRM, zandwinning, aanleg MVII, kustversterking
Effecten	Bodemleven, schelpdieren, vis voor foeragerende vogels	Significante verstoring van zeehonden en vogels	Beperkte verstoring
Naleefgedrag	Goed bekend met regels, 'pakkans' klein, sancties hoog afspraken met sector, meer controle en 'slimmer'	Geringe kennis van regels, pakkans relatief hoog, sanctie beperkt voorlichting en controle	Vaak overheid, goede kennis regels, vaak spontaan naleven afspraken maken
Maatregelen	Verbod op boomkorvisserij > 260 pk. Beperking voor rustgebieden, uitzondering voor enkele met name genoemde vissers. AIS aan boord en in werking (Automatic Identification System)	Instellen rustgebieden. Toegang-beperkingbesluiten; Art 20 Nbwet. Markering van de gebieden. Evenementen vergunningplicht. Zelfregulering.	Instructie medewerkers, gedragscode
Toezicht	Bij overtredingen signaal bij de handhavingdesk van het Kustwachtcentrum in Den Helder	Toezicht over land en op het water, strafrechtelijk optreden (proces-verbaal)	Controle vergunningen, bestuur(srechte)lijk optreden

2.2 Gebiedenanalyse

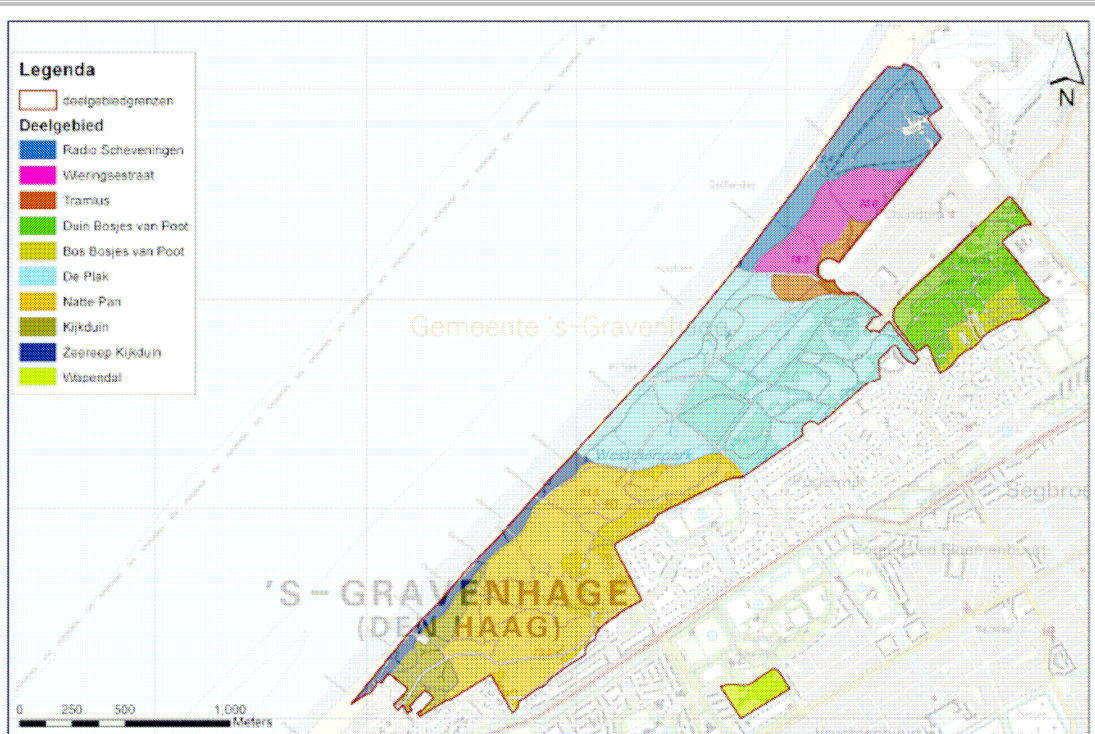
- **Beschrijf het gebied** hoe is het gebied ingericht, waar bevinden zich de kwalificerende soorten
- **Beheermaatregelen** welke maatregelen zijn genoemd in het beheerplan om schade aan de kwalificerende soorten te voorkomen

- **Doelgroepen** door welke doelgroepen wordt het gebied gebruikt en waar bevinden zich de knelpunten
- **Gebiedspecifieke maatregelen** inrichting van het gebied, markering (verbodsborden, tonnen/boeien op het water), voorlichting, informatiepanelen, toezicht

Voorbeeld Westduinpark & Wapendal:

Het Westduinpark is een duingebied aan de westrand van Den Haag. Het is gevarieerd en kalkrijk, met kenmerkende habitats van de Hollandse duin- en kuststreek. Het veel kleinere, tussen de bebouwing van Den Haag gelegen Wapendal bestaat uit een oud duin met bijzondere struikheivegetatie. Naast de Europese Natura 2000-doelen gelden voor Westduinpark & Wapendal ook nationale natuurdoelen. Deze zijn in het kader van de (Provinciale) Ecologische Hoofdstructuur((P)EHS) uitgewerkt in het Beleidsplan Natuur en Landschap (provincie Zuid-Holland, 1991).

Deelgebieden van Westduinpark & Wapendal

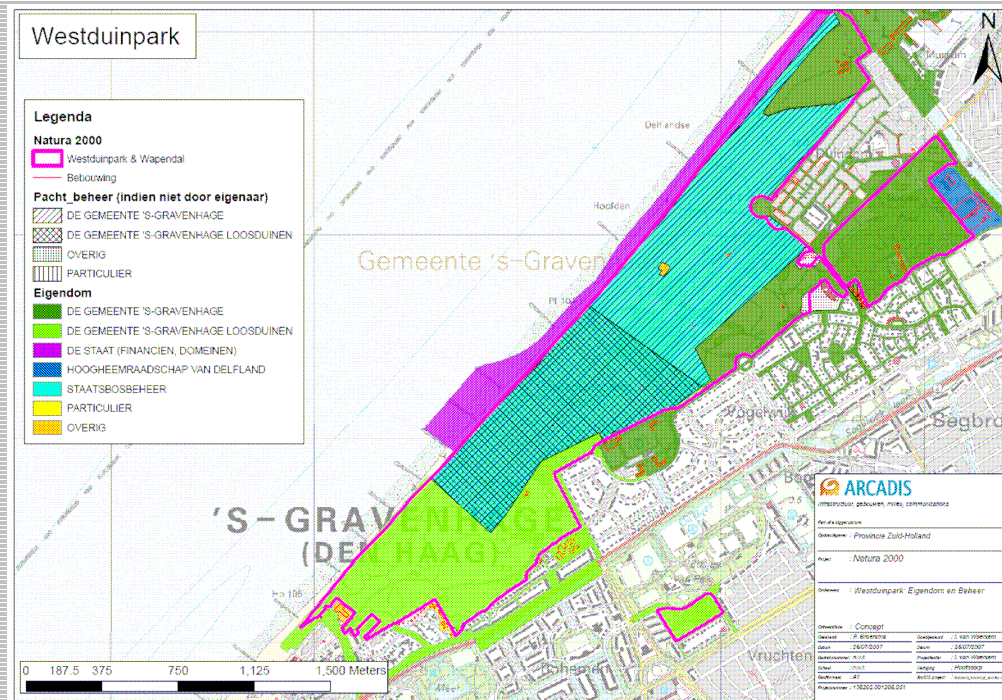

Figuur 6.1: Deelgebieden in het Natura 2000-gebied Westduinpark & Wapendal (Gebaseerd op: Duinwaterbedrijf Zuid-Holland, 2007).

In het beheerplan zijn 10 deelgebieden benoemd. Alhoewel sommige activiteiten vooral in bepaalde deelgebieden voorkomen, wordt het voor Westduinpark & Wapendal niet nodig geacht om een analyse per deelgebied te doen.

Terreinbeheerders in het gebied

In Westduinpark & Wapendal bevindt zich maar een beperkt aantal terreinbeheerders. Op het kaartje hierna is globaal aangegeven hoe de beheergebieden zijn ingedeeld.

Deze terreinbeheerders worden uitgenodigd om deel te nemen in de regiegroep voor het opstellen van dit toezicht- en handhavingplan. Zij zullen in belangrijke mate, naast het bevoegde gezag en de politie, bepalen welke prioriteiten gesteld worden en welke interventie maatregelen zullen worden ingezet om het gewenste naleefgedrag te bereiken. Daarnaast zijn deze partijen naderhand verantwoordelijk voor de uitvoering van de interventies.

Andere actoren in het gebied

Bewoners. Er zijn diverse belangenorganisaties van bewoners, zoals de stichting Duinbehoud, de wijkvereniging De Vogelwijk, Stichting Wijkberaad Duindorp, Wijkvereniging Bohemen, Kijkduin en Waldeck.

Natuurorganisaties. De Bomencommissie, de Haagse Vogelbescherming, de Algemene Vereniging voor Natuurbescherming 's-Gravenhage e.o. en de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging.

Hondenbezitters. Daarnaast zijn er nog belangengroepen voor hondenbezitters; de Hondeneigenarencommissie en de Stichting i.o. Pro Hond.

Recreanten worden vertegenwoordigd door ANWB, en Recron.

Diverse. Tot slot de Nederlandse Vereniging voor Strandexploitanten Noordzeekust.

2.3 Naleefstrategie

- **Algemene strategie**
 - pro-actie, door zelfregulering, markering en herinrichting
 - preventie, door communicatie, doelgroepsspecifieke voorlichting, centraal meldpunt en verschillende vormen van toezicht
 - preparatie, door instructie aan strandwachten, leiders kanotochten, gidsen en toezichthouders
 - repressie, door bestuursrechtelijke en strafrechtelijke handhaving
- **Toezichtstrategie**
 - vrije veld toezicht; op zee, vanaf het land, op afstand en signaaltoezicht
 - objectgebonden toezicht; vergunningen, voor o.a baggeren, kustversterking, schelpenwinning,
- **Sanctiestrategie**
 - kernbepaling of niet
 - vergunningplicht of niet
 - strafrechtelijk optreden of bestuursrechtelijk

2.4 Organisatie

Beheerplan	
Voortouw beheerplanproces/ opdrachtgever	
Contactpersoon opdrachtgever	
Opdrachtnemer beheerplan	
Contactpersoon opdrachtnemer	
Projectnummer	
Referentienummer	
Afstemming beheerplan en handhavingplan	
Handhavingplan	
Opdrachtnemer handhavingplan	
Regie	
Uitvoering/secretariaat	
Advies proces (expertsessies)	
Toezichthoudende instanties / Terreinbeheerders	
Overige belanghebbenden	
Stappenplan/aanpak	
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opstellen Plan van Aanpak 2. Instellen begeleidingsgroep 3. Ruwe schets handhavingplan 4. Expertsessie begeleidingsgroep 5. Expertsessie klankbordgroep 6. Uitwerken expertsessies 7. Keuze interventiestrategie 8. Vaststellen handhavingplan
Deelnemende instanties/deelnemers	
Samenstelling begeleidingsgroep	
Uitnodigen voor expertsessies	
Risico's	
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Onvoldoende betrokkenheid/commitment

- toezichthouders c.q. hun management of bestuur.
2. Onvoldoende bereidheid om inzet te leveren bij (gezamenlijk) toezicht.
 3. Onvoldoende (financiële) middelen om andere interventies in te zetten dan toezicht; bijv. folders, informatiepanelen, afrastering.
 4. Onvoldoende acceptatie van de afspraken.

Start proces

Oplevering handhavingplan

2. 5 Maatregelen en middelen

Interventiestrategie

In het toezicht- en handhavingplan moet een overzicht worden opgenomen van de gekozen interventie maatregelen. Dat gebeurt per doelgroep (doelgroepspecifieke maatregelen) en per deelgebied (gebiedspecifieke maatregelen). Hierbij valt te denken aan;

- **voorlichting**; publicaties, foldermateriaal, informatiepanelen, instellen van een centraal meldpunt/informatiepunt
- **(her)inrichting van het gebied**; op de ene plaats wat meer toestaan en op de andere wat minder, toegangsbeperking voor delen van het gebied (art 461 Wetboek van Strafrecht en/of art 20 Natuurbeschermingswet 1998), afrastering, andere paden, verbodsborden
- **zelfregulering**; afspraken met bepaalde doelgroepen vastleggen, eventueel in een convenant
- opstellen **gedragscode**; voor bepaalde doelgroepen
- (meer) **toezicht** en/of ander toezicht
- **sancties**; afspraken met Functioneel Parket over vervolgsbeleid en sanctie maat.

Uitvoering maatregelen

Bij een evenwichtige interventiestrategie hoort ook een evenwichtige verdeling van de interventie maatregelen over de diverse partners; terreinbeheerders, toezichthouders en het bevoegde gezag. Hierover zullen concrete afspraken gemaakt worden, die vastgelegd worden in het toezicht- en handhavingplan. Voor de inzet in toezicht zullen de toezeggingen worden vastgelegd, wat idealiter leidt tot afspraken over gezamenlijke controles. De gezamenlijke controles moeten voor alle partners voordeel opleveren; enerzijds door een betere benutting van de beschikbare capaciteit, anderzijds door goede kennisoverdracht en 'elkaar weten te vinden'.

Kostenverdeling

Al in een vroeg stadium moet voor alle (handhaving)partners duidelijk zijn wat voor hun organisatie de consequenties zijn; aan inzet in tijd, maar ook welke kosten daarmee gemoeid zijn.

Proceskosten opstellen handhavingplan, organisatie Platform, regisseurstaken

- **Materiële kosten** markeringen, herinrichting gebied, voorlichting, vaartuigen, AIS, opleidingen
- **Personele kosten** inzet van toezichthouders, extra taken voor vuurtoren en Kustwacht

2.6 Monitoring en evaluatie

Met de regiegroep zal teruggekeken worden naar het verloop van het opstellen van het toezicht- en handhavingplan. Dat hoort immers bij het *cyclische* karakter van programmatisch handhaven.

Daarnaast zal jaarlijks bekeken worden wat de effecten zijn van de interventie maatregelen. Op basis van die *informatie* zal bijsturing plaatsvinden waar dat nodig is.

Voor de evaluatie van de handhaving wordt gekeken naar de geconstateerde overtredingen, de ervaringen van het toezicht op de uitvoer van beheer maatregelen en de monitoringsgegevens van de instandhoudingsdoelen

2.7 Stappenplan

1. Opstellen Plan van Aanpak

De regisseur legt het concept voor aan regie- of begeleidingsgroep en adviseur. Daarnaast wordt een selectie gemaakt van de leden voor de begeleidingsgroep.

2. Instellen begeleidingsgroep

De regiegroep benadert terreinbeheerders en toezichthouders voor deelname. Er wordt een eerste overleg belegd. De begeleidingsgroep bespreekt het plan van aanpak. De begeleidingsgroep denkt mee over de vorm van de expertsessies en de uit te nodigen instanties c.q. deelnemers. Regiegroep past het plan van aanpak zonedig aan en vraagt (per e-mail) akkoord aan de begeleidingsgroep. Individuele leden van de begeleidingsgroep dragen zorg voor commitment van hun management en bestuur.

3. Ruwe schets handhavingplan

De regiegroep maakt een ruwe schets voor het handhavingplan. Vertrekpunt wordt gevormd door de eigen lokale kennis van de inspecteurs groen en een analyse van het beheerplan, specifiek gericht op de schadelijke effecten van activiteiten in de deelgebieden. De schets wordt gestuurd aan de begeleidingsgroep.

4. Expertsessie begeleidingsgroep

De ruwe schets van het handhavingplan wordt besproken. De opzet wordt gevalideerd door de begeleidingsgroep. In een expertsessie worden de motieven voor naleving per doelgroep blootgelegd en via een risicomatrix de meest schadelijke activiteiten.

5. Expertsessie klankbordgroep

Hetzelfde als voor de begeleidingsgroep, maar dan vanuit het perspectief van bewoners en belanghebbenden. In een expertsessie worden de motieven voor naleving per doelgroep blootgelegd en via een risicomatrix de meest schadelijke activiteiten. Van beide expertsessies wordt een secuur verslag gemaakt.

6. Uitwerken expertsessies

De regiegroep werkt de uitkomsten uit en verwerkt ze in het concept handhavingplan. Dat wordt ter beoordeling (per e-mail) voorgelegd aan de deelnemers van de expertsessies. Aan de begeleidingsgroep wordt verzocht om dit terug te koppelen aan de verantwoordelijke manager.

7. Keuze interventiestrategie

De projectgroep maakt een eerste keuze voor een interventiestrategie en bespreekt die in een overleg met de begeleidingsgroep. De aanvullingen en opmerkingen worden verwerkt in het concept handhavingplan, dat ter informatie en voor commentaar wordt voorgelegd aan de deelnemers van de expertsessies.

Vaststellen handhavingplan

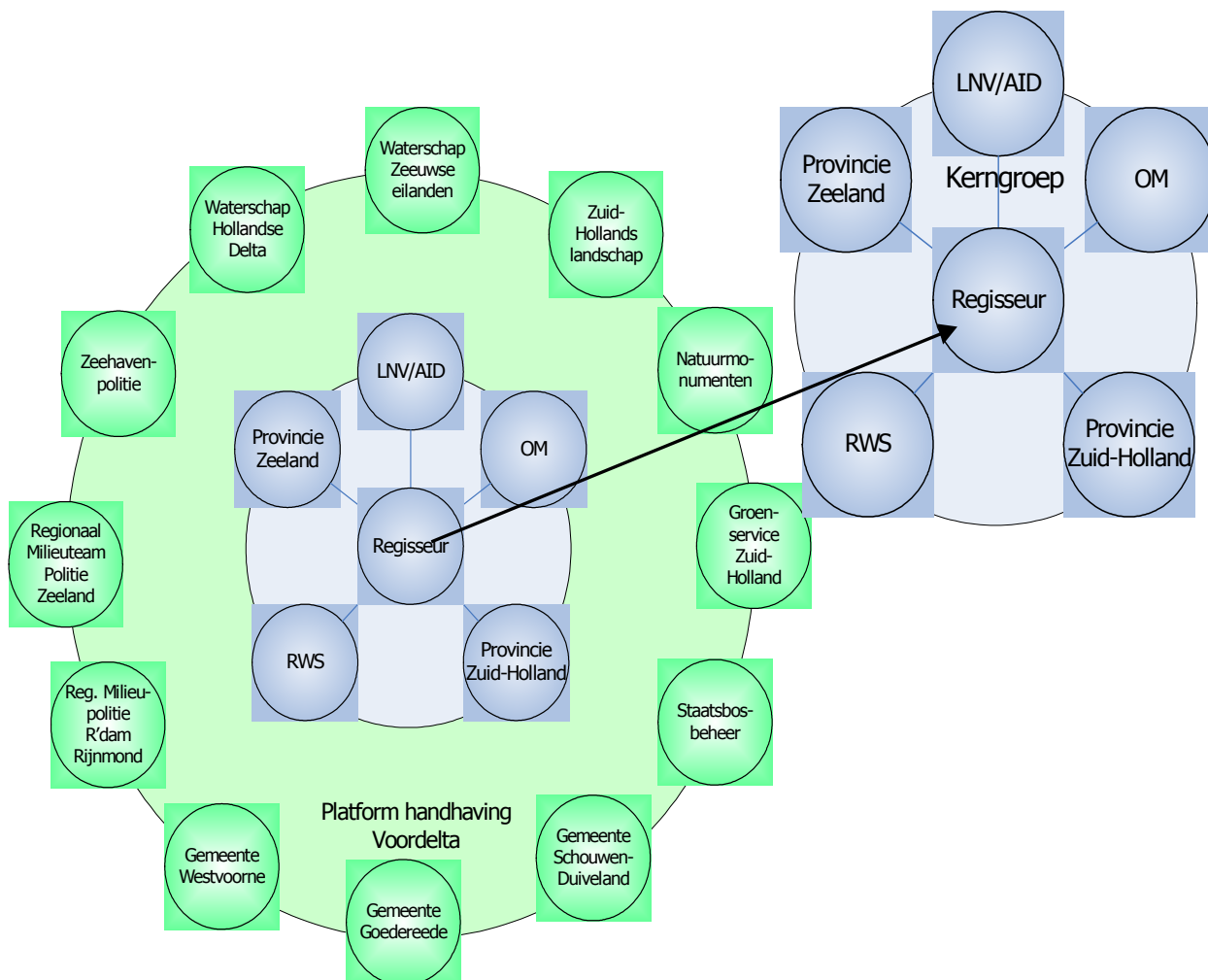
Alle reacties worden verwerkt tot het eindconcept voor het handhavingplan dat voor ambtelijk akkoord wordt voorgelegd aan de begeleidingsgroep en hun achterban.

2.8 Tips:

- **Omgevingsanalyse** betrek belanghebbenden vanaf het begin: joint fact finding (gedeelde en geaccepteerde kennis, let daarbij op politieke gevoeligheden).
- **Afstemming tussen beheerplan(proces) en opstellen handhavingplan** stem af in tijd en op inhoud; zorg voor 'linking-pin' en begeleidingsgroep
- **Actorenanalyse** breng vooraf betrokkenen bij handhaving in beeld, wees helder over ieders rol, maak afspraken daarover
- **Kostenverdeling** wees van begin af helder over de consequenties voor de uitvoeringspraktijk (handhaving, inrichting, onderhoud)
- **Uitvoeringstoets van het plan** bepaal wie wat moet gaan doen (en wie wat gaat betalen)
- **Communicatiestrategie** maak een plan voor perscontact (actief benaderen).
- **Omgevingsmanagement** investeer structureel veel tijd en energie in het netwerk t.b.v. draagvlak:
 - brengen: informeren ontwikkelingen, open dialoog
 - halen: luisteren, op hoogte blijven wat actoren beweegt, laten meedenken met oplossingen.

3. Bijlagen

3.1 Voorbeeld van organisatiestructuur Voordelta (the big eight)

3.2 Doelgroepenanalyse uit de Voordelta

Activiteit	Toegestaan in zeereservaat	Toegestaan in rustgebieden	Toegestaan in overig deel Voordelta
(Kite)surfen, windsurfen, golfsurfen	Binnen huidige zonering volgens 'gemeentelijke' bepalingen	Nee	Binnen huidige zonering volgens 'gemeentelijke' bepalingen
Extreme strandporten (kitebuggy, strandzeilen, flyboarden, sportvliegeren)	Binnen huidige zonering volgens 'gemeentelijke' bepalingen	Niet van toepassing	Binnen huidige zonering volgens 'gemeentelijke' bepalingen
Zeilen, snelle recreatievaart, sportvisserij	Ja	Nee, met uitzondering van doorvaart binnen de corridors (niet zeilend)	Ja
Duiken	Ja	Onder voorwaarden	Ja
Kanoën, plaatbezoek	Ja	Beperkt onder voorwaarden	Ja
Strandgebruik (wandelen, paardrijden, zwemmen, vliegeren, honden uitlaten) Strandtenten/ Strandhuisjes	Ja, volgens huidige zonering	Nee	Ja, volgens huidige zonering
Boomkorvisserij	Nee	Nee	Onder voorwaarden
Garnalenvisserij	Onder voorwaarden	Nee	Onder voorwaarden
Bordenvisserij	Onder voorwaarden	Nee	Onder voorwaarden
Schelpdierversierij	Onder voorwaarden	Nee	Onder voorwaarden
Visserij met fuiken	Onder voorwaarden	Nee	Onder voorwaarden
Visserij met staand want	Onder voorwaarden	Nee	Onder voorwaarden
Mosselzaadinvanginstallaties	Onder voorwaarden	Nee	Onder voorwaarden
Strandsuppleties	Niet van toepassing	Nee ¹	Ja
Baggeren en storten Slikgat	In het Slikgat	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Baggeren en storten overig	Onder voorwaarden	Nee	Onder voorwaarden
Kabels en leidingen	Onder voorwaarden	Onder voorwaarden*	Onder voorwaarden
Overige scheepvaart	Ja	Nee, met uitzondering van doorvaart binnen de corridors (niet zeilend)	Ja
Luchtvaart lager dan 1000 m Deltavliegen/zeilvliegen	Ja	Nee	Ja
Militaire activiteiten	Ja, huidige activiteiten	Nee	Ja, huidige activiteiten
Markering door RWS	Ja	Onder voorwaarden	Ja
Inspectie-, meet- en surveillance vluchten	Ja	Ja	Ja
Monitoring	Ja	Onder voorwaarden	Ja
Rampen- en incidentenbestrijding	Ja	Ja	Ja

3.4. Overzicht relevante regelgeving

Wetgeving	Beschrijving	Bevoegd gezag
Natuurbeschermingswet 1998	De Natuurbeschermingswet 1998 maakt het mogelijk natuurmonumenten en Natura2000-gebieden te beschermen door deze aan te wijzen als 'beschermd natuurmonument'. De Wet definieert natuurmonument als "terrein of water, dan wel samenstel van terreinen of wateren, dat van algemeen belang is om zijn natuurwetenschappelijke betekenis of zijn natuurschoon" (artikel 1(c)).	Gedeputeerde Staten
Bestrijdingsmiddelenwet		
Boswet.		
Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren		
Grondwaterwet		
Wetboek van Strafrecht		
Wegen verkeerswet 1994		
Wet Bodembescherming	De Wet bodembescherming dient tot het voorkomen, beperken of ongedaan maken van veranderingen van hoedanigheden van de bodem die een vermindering of bedreiging betekenen van de functionele eigenschappen die de bodem voor mens, plant of dier heeft. Daaronder valt tevens de bescherming van waterbodems, inclusief de zeebodem. De Wet is van toepassing op het gehele grondgebied, waaronder tevens de territoriale zee valt.	Minister van VROM, Gedeputeerde Staten
Besluit Bodemkwaliteit		
Wet milieugevaarlijke stoffen (afsteken vuurwerk buitengebied)		
Wet op de Economische Delicten		
Wet op de Openluchtrecreatie	De ministerraad heeft ermee ingestemd dat de Wet op de Openluchtrecreatie in fasen wordt afgeschaft. Vooruitlopend daarop mogen kleine kampeerterrinen het aantal kampeerplekken van tien naar vijftien uitbreiden. De ministerraad heeft ingestemd met een wetsvoorstel waarin de Wet op de Openluchtrecreatie (WOR) in fasen wordt afgeschaft. De bepalingen over het stelsel van vergunningen, vrijstellingen en ontheffingen	Minister van LNV

	voor kampeertreinen vervallen niet meteen. Dit geeft gemeenten de tijd om na te gaan of zij bestemmingsplannen of gemeentelijke verordeningen moeten aanpassen door het vervallen van de WOR.	
Wet Wapens en Munitie		
Flora-en faunawet	De Flora- en faunawet vormt het wettelijk kader voor de bescherming van in het wild levende in- en uitheemse planten- en diersoorten. De Wet integreert de verschillende wettelijke regelingen die voorheen dienden ter bescherming van in- en uitheemse planten en dieren in Nederland, waaronder (Hoofdstuk V van) de Natuurbeschermingswet 1967; de Vogelwet; de Wet bedreigde uitheemse diersoorten en de Jachtwet.	Minister van LNV Gedeputeerde Staten (voor beheer- en schadebestrijding)
Inrichtingen- en vergunningenbesluit Wet milieubeheer	Het Inrichtingen- en vergunningenbesluit milieubeheer wijst categorieën inrichtingen aan waarvoor een vergunning op grond van de Wet milieubeheer is vereist en specificeert de wijze waarop een dergelijke vergunningaanvraag moet geschieden. Tevens wijst het de bestuursorganen aan die bevoegd zijn te beslissen op een aanvraag om een milieuvergunning in de zin van de Wet milieubeheer ten aanzien van het tot Nederland behorende deel van de Noordzee dat geen deel uitmaakt van een gemeente of provincie. Het Besluit wijst de Minister van V&W aan als het bestuursorgaan dat bevoegd is om, in overeenstemming met de Minister van VROM, te beslissen op een aanvraag om een milieuvergunning ten aanzien van inrichtingen die behoren tot een categorie die in Bijlage I van het besluit is aangewezen en die zijn of zullen zijn gelegen op of in de territoriale zee op een plaats die niet deel uitmaakt van een gemeente of provincie (artikel 3.3). Bijlage I vermeldt o.a. bepaalde activiteiten die vallen binnen het bereik van de Ontgrondingenwet en windmolenparken. De Minister van EZ is het bevoegd gezag voor mijninrichtingen die vallen binnen het bereik van de Mijnbouwwet, voor zover het niet betreft de ondergrondse gelegen inrichting	Ministerie van VROM, Gedeputeerde Staten

	voor het opslaan van afvalstoffen die van buiten het betrokken mijnbouwwerk afkomstig zijn, dan wel gevaarlijke stoffen (artikel 3.3.2). Voor een beperkt aantal activiteiten (baggerstort) spelen ook gedeputeerde staten een rol.	
Mijnbouwbesluit	Het Mijnbouwbesluit werkt de hoofdelementen van de Mijnbouwwet uit. Meer technische details van de mijnwetgeving zijn uitgewerkt in de Mijnbouwregeling. In het Mijnbouwbesluit wordt uitvoering gegeven aan een aantal artikelen van de Mijnbouwwet. Het Mijnbouwbesluit heeft mede tot doel het verzekeren van planmatig beheer van voorkomens, de bescherming van de veiligheid en het milieu, en het beperken van schade ten gevolge van het bewegen van de aardbodem.	Minister van Economische Zaken
Ontgrondingenwet	De Ontgrondingenwet stelt regels ten aanzien van de winning van oppervlakedelfstoffen, zoals zand, grind, klei en schelpen. Het belangrijkste instrument dat hierbij gehanteerd wordt is een vergunningstelsel voor ontgrondingen. De Wet is nader uitgewerkt in het Besluit van 17 augustus 1971, houdende uitvoering van de Ontgrondingenwet (Rijksreglement ontgrondingen).	Gedeputeerde Staten
Visserijwet	De Visserijwet 1963 vormt de basis van de Nederlandse visserijwetgeving. De Wet bevat zowel rechtstreeks toepasselijke bepalingen als bevoegdheden voor het opstellen van nadere regelgeving. De Minister van LNV is verantwoordelijk voor uitvoering van de Visserijwet. De Wet dient mede als wettelijke basis voor de uitvoering van de verplichtingen voor Nederland die voortvloeien uit het gemeenschappelijk visserijbeleid van de Europese Gemeenschap en internationale visserijverdragen. De Visserijwet maakt een onderscheid tussen zeevisserij, kustvisserij en binnenvisserij. Deze drie soorten visserij zijn in de Wet afzonderlijk geregeld.	Minister van LNV
Wet beheer rijkswaterstaatwerken	De Wet beheer rijkswaterstaatswerken is van toepassing op alle waterstaatswerken.	Minister van Verkeer en Waterstaat

	<p>Hieronder vallen volgens artikel 1 de bij het Rijk in beheer zijnde wateren, waaronder mede wordt verstaan de territoriale zee, de waterkeringen en -wegen alsmede, voor zover in beheer bij het rijk, de daarin gelegen kunstwerken en hetgeen verder naar hun aard daartoe behoort. Het toepassingsgebied van de Wet is uitgebreid tot de EEZ bij Wet van 15 november 2000 die op 6 december 2000 in werking is getreden. Het Interimbesluit vergunningplicht installaties ter zee is daarbij ingetrokken (zie Wet installaties Noordzee).</p>	
Wet milieubeheer	<p>De Wet milieubeheer is een kaderwet die algemene regels bevat voor de bescherming van het milieu, waaronder een aantal algemene onderwerpen die voorheen verspreid waren te vinden in verschillende sectorale milieuwetten. Het is een wet in aanbouw waaraan nog nieuwe delen zullen worden toegevoegd.</p>	<p>Minister van VROM, Minister van Verkeer en Waterstaat, Minister van LNV</p>
Wet verontreiniging oppervlaktewateren	<p>De Wet verontreiniging oppervlaktewateren beoogt de vervuiling van oppervlaktewateren tegen te gaan en te voorkomen. De Wet verbiedt zonder vergunning met behulp van een werk afvalstoffen, verontreinigende of schadelijke stoffen, in welke vorm ook, te brengen in oppervlaktewateren (artikel 1(1)). Een dergelijk verbod geldt ook voor het zonder vergunning van de Minister van V&W dergelijke stoffen met behulp van een werk vanaf of over het grondgebied van Nederland in het water van de volle zee te brengen (artikel 1(4)). De Wet biedt de mogelijkheid tot het bij AMvB stellen van grenswaarden; waterkwaliteitsdoelstellingen; het opstellen van waterkwaliteitsplannen; en subsidies.</p>	<p>Minister van Verkeer en Waterstaat, Minister van VROM</p>
Kaderrichtlijn water	<p>De Kaderrichtlijn water heeft betrekking op de bescherming van landoppervlaktewater, overgangswater, kustwateren en grondwater. De richtlijn strekt zich mede uit tot binnenwateren en kustwateren. Onder kustwateren verstaat de richtlijn: "de oppervlaktewateren, gelegen aan de landzijde van een lijn waarvan elk punt zich op een afstand bevindt van één zeemijl</p>	<p>Minister van VROM</p>

	<p>zeewaarts van het dichtstbijzijnde punt van de basislijn vanwaar de breedte van de territoriale wateren wordt gemeten, zo nodig uitgebreid tot de buitengrens van een overgangswater". Een overgangswater wordt gedefinieerd als een oppervlaktewaterlichaam in de nabijheid van een riviermonding dat gedeeltelijk zout is door de nabijheid van kustwateren, maar dat in belangrijke mate door zoetwaterstromen beïnvloed wordt.</p>	
Zwemwaterrichtlijn	<p>De Zwemwaterrichtlijn verplicht de lidstaten de nodige maatregelen te nemen opdat de kwaliteit van het zwemwater in overeenstemming wordt gebracht met de ingevolge artikel 3 van de Richtlijn vastgestelde grenswaarden en wel binnen een termijn van tien jaar nadat van deze richtlijn kennis is gegeven. De Richtlijn is door Nederland geïmplementeerd door Wet van 24 juni 1981 tot wijziging van de Wet verontreiniging oppervlaktewateren; Wet van 2 juni 1982, houdende wijziging van de Wet hygiëne en veiligheid zweminrichtingen; het Koninklijk Besluit van 3 januari 1994, houdende wijziging van het Besluit kwaliteitsdoelstellingen en metingen oppervlaktewateren, en het Besluit van 22 februari 1994 houdende wijziging Besluit hygiëne en veiligheid zwemgelegenheden.</p>	Minister van VROM